

BALÁZS PÉTER

Európai szigor

Kezdjük a jó hírrel: a „szabadságharcosok országának” miniszterelnöke látványosan letette a fegyvert. Orbán Viktor január 18-án az Európai Parlament nagy nyilvánossága előtt jelentette be: az EU-IMF-hitelért minden fontos témáról hajlandó tárgyalni az unióval. Ha nem ezt tenné, akkor a Valutaalap sem állna szóba vele, ezt üzenték Fellegi Tamással Washingtonból. Megnyílt tehát a megoldás felé vezető út, amelynek még számos buktatója lehet, de talán nem torlaszolják el a budapesti kormányzó erő presztízsfitogtatásai és rögeszméi.

Magyarország és az EU tárgyalóasztalán három téma sorakozik, amelyeket gyakran összemossnak. A legrégebbi a túlzottdeficit-eljárás. Ezt belépésünk óta cipeljük magunkkal, ami elég nagy szegény. 2004-től minden kormány készített kilábalási programot, ezeket hol több, hol kevesebb bizalommal fogadták Brüsszelben. Látván azonban a magyar gazdaságpolitika legutóbbi bakugrásait, és híret véve az újabb hiteligénynek, az Európai Bizottság jelezte: komolyabb, akár szankcióhoz is vezető formában kíván foglalkozni a témával. A szándék elvben összecseng a kormány fogadkozásaival, csak hogy megoldásként az EU nem egyszeri sarcokat és elszámolási trükköket vár.

A második dosszié maga a hiteligény. A műfaj ismerős, hiszen 2008 őszén a tönk szélére sodródott magyar gazdaságot az EU-IMF-páros készenléti hitele segítette kiemelni a válságos helyzetből. Fel is bátorodtak a befektetők, és visszatért a bizalom, csak hogy az új kormány a pokolba küldte az IMF-et és az EU-t, és megindult zavaros, autark álmokat dédelgető, tekintélyelvű, reváns szellemű kelet-európai állammodellje felé. Erről a platformról nem lesz könnyű a hitelfeltételekhez igazodni. Ide kapcsolódik a harmadik témakör, amely sokfelé ágazik, tengelye a jogállam, a parlamenti pluralizmus és az európai értékrend halmozott sérelme. A kétharmados törvényalkotási mámor láttán egymás után érkeztek ugyan levelek az EU-tól és más szervezetektől, kérve és javasolva az előzetes egyeztetést, mindhiába.

Az EU válaszként három kötelezettségszegési eljárást indított januárban. A témák kiválasztása jelképesnek is tekinthető: a jegybanktörvény közvetlenül kapcsolódik a hitelfeltételekhez, a bírák korai nyugdíjazása és az adatvédelmi biztos ügye viszont a demokratikus elvek sérelmét példázza. Ám ezzel még távolról sem ért véget a történet. José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke jelezte, hogy tanulmányozás tárgya a magyar igazságügyi rendszer, a biztosok leveleiben és más nyilatkozatokban nevesítve szerepelt a stabilitási törvény, a média helyzete, az egyházak besorolása, a végtörlesztés, a választási törvény.

Példa nélküli, hogy ilyen eljárásokat az EB elnöke jelent be, hiszen a kötelezettségszegés technikai szinten szokott kezdődni és végződni. A nagypolitika szerepvállalása jelzi, hogy Magyarország esetében a három kiemelt téma csupán a jéghegy csúcsa, azt az általános felháborodást demonstrálja, amellyel a nyugati világ a hajdan példás magyar demokrácia gyors lerombolását kíséri. Az Európai Parlament vitája valójában erről az értékrendről és ennek számonkéréséről szól – ha egyelőre még nem olyan szigorral is, ahogyan tagjelölteket oktat és kivülállókot rendreutasít.

A pártcsaládok a szokásos hadrendben sorakoztak fel, egymással is ütköztek, de túlnyomórészt Magyarországért érveltek, nem ellene. A miniszterelnök Strasbourgban politikai és erkölcsi

nyomás alá került. A Néppárt visszafogta ugyan magát, és pártpolitikai alapon még egy esélyt kínált a Fidesznek, de ő sem fog engedni az unió alapértékeiből. Támadóan lépett fel a többi nagy párt, amelyekről tudni illik, hogy együtt jóval szélesebb politikai platform, mint a Fidesz által vizionált „nemzetközi baloldal”.

Orbán Viktor pozíciója látványosan összeroppant az egyesített európai nyomás alatt. Presztízsmánőverei ugyanakkor gyanakvást keltettek. Komoly elemző nem veszi be a hazai lelátóknak szánt bagatellizáló trükköket, miszerint nincs más vitánk az EU-val, mint a Nemzeti Bank elnökének és a monetáris tanács tagjainak eskütétele az alkotmányra. Van és még lesz is néhány fogas kérdés, amelyet nem szabad lebecsülni, például az egykulcsos adó kiszabadítása az alkotmányos fogságból. Az sem könnyíti meg a magyar tárgyalók helyzetét, hogy kinek tetszik itthon az orbáni kettős retorika. A január 21-ére szervezett kormánypárti tüntetésen a jobbszél médiaközönsége tapsolt a miniszterelnöktől megszokott antiimperialista jelszavaknak.

Mindent egybevetve, Orbán viszonylag jól hátrált ki egy taktikai zsákutcából, ami Magyarországnak is esélyt ad. Stratégiaileg mégsem áll jól. Amit megnyert a hiteltárgyalások induló pozícióját tekintve, azt elveszítette hitelességben. A külvilág pontosan követte a politikai vargabetűket az IMF kipaterolásától a friss fegyverletélig. Aki ily rövid idő alatt ennyit cserélgette az álláspontját, attól ezután sem várnak elvű magatartást. Ezért a megnyíló tárgyalásokat gyanakvás övezi, és várhatóan kemény feltételek fogják szegélyezni.

A szerző a CEU tanára, volt külügyminiszter